

PGlobal KISA ARAŞTIRMA KAĐITLARI DİZİSİ

KAK061201

Türkiye ve Dünyada Patent

Mustafa Ođuzkan

20 Aralık 2006

Özet

Bu çalışmada Türkiye'nin patent başvuruları ve kabulleri açısından diğer ülkelerle karşılaştırılmaktadır. Türkiye'de son dönemde patent başvuruları ve verilen patent sayısı bakımından büyük bir ivme kazanmakla birlikte seviye olarak mukayeseli açıdan çok düşüktür. Bazı gelişmekte olan ülkelerin patent başvuruları ve alımları açısından oldukça ileri durumda olduğu görülmektedir. Örneğin, Kore, kişi başına düşen verilen patent sayısında dünyada ilk sırada yer almaktadır. Olumlu bir gelişme olarak görülebilecek bulgulardan biri ise Avrupa'nın hızlı gelişen ekonomilerinden İspanya'nın hem başvuru hem de verilen patent sayılarında Türkiye'nin seviyesinde olmasıdır.

Türkiye’de Patent ve Dünyadaki Konumu

I. Giriş

Bu çalışmada Türkiye’de son 25 yılda yapılan patent başvuruları verileri incelenmiş ve Avrupa, Amerika ve Uzak Doğu ülkeleriyle karşılaştırılmaları yer vermiştir. Türkiye kendi içerisinde son 25 yıllık dönem olarak değerlendirilirken diğer dünya ülkeleriyle karşılaştırmalar 2005 yılına ait verilerle yapılmıştır.

Patent verileri kendi içerisinde, yapılan patent başvuruları ve verilen patentler olarak ikiye ayrılmıştır. Bunlar da kendi içerisinde yerli ve yabancı olarak iki alt grupta incelenmiştir.

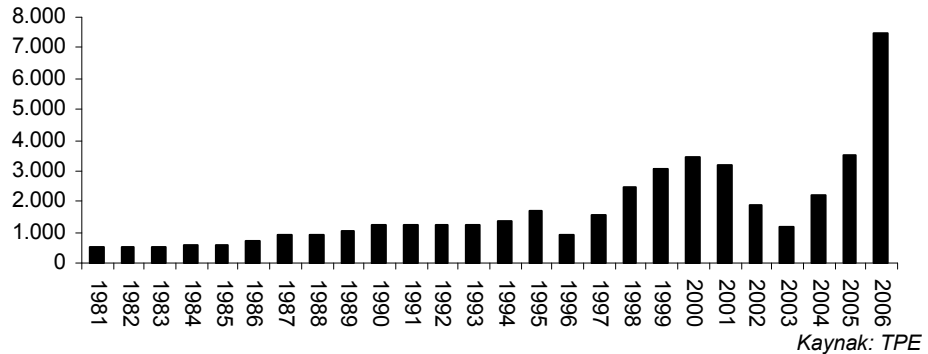
WIPO patent başvurularını kaynağına göre dörde ayırmaktadır: resident (yerleşik), non-resident (yerleşik olmayan), PCT resident, PCT non-resident olarak yapmıştır. Diğer ülkelerle yapılan karşılaştırmalarda “yerli” kategorisi değerleri “resident” ve “PCT-resident” değerleri toplanarak hesaplanmıştır. “Yabancı” kategorisi değerleri ise “non-resident” ve “PCT non-resident” değerleri toplanarak bulunmuştur. TPE’ nin yerli-yabancı ayırımında yerli TPE’ye doğrudan ve PCT aracılığıyla gelen yerli başvurular, yabancı ise TPE’ye doğrudan ve PCT aracılığıyla gelen yabancı başvurular olarak ayrılmıştır. Biz bu çalışmada WIPO ve TPE’nin tanımlarını kullanacağız.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye’de yapılan patent başvuruları, üçüncü bölümde başvuru ve verilen patent açısından Türkiye-Dünya kıyaslaması incelenmektedir. Dördüncü ve son bölümde bazı Avrupa ülkeleri ve Türkiye’nin durumu yer almaktadır.

II. Türkiye’de Patent Başvuruları

Son yıllarda Türkiye’de yapılan patent başvurularında hızlı fakat dalgalı bir artış trendi görünmektedir. Ancak sonraki bölümlerde görüleceği gibi, patent başvuruları seviye açısından yetersizdir. 1981 yılında Türkiye’de 525 patent başvurusu yapılmışken bu rakam 1990 yılında 1246’ya, 1995’de ise 1692’ye yükselmiştir. 1996 yılında geriledikten sonra 2000 yılına kadar başvurular hızla yükselmiş ancak sonra tekrar gerilemiştir. 2003 yılından sonra ise tekrar hızlı büyüme dönemi başlamış ve patent başvuruları sayısı 2003 yılında 1162’den 2006 yılı sonunda 7.500’e çıkmıştır.

Şekil 1.1. Türkiye’de son 25 Yıla Ait Patent Başvuruları

Türkiye’deki patent başvuruları trendi son yıllarda hızla yükselmiştir. Ancak seviye olarak oldukça yetersizdir.

2003 yılı sonrasındaki ikinci ve daha güçlü artışa rağmen, 2003 yılı öncesinde patent başvurularındaki dalgalı seyir açıklanmaya muhtaçtır. 1981 ve 1996 yılları arasındaki (yavaş) büyüme hızıyla 1996 - 2001 ve 2002 - 2006 dönemleri arasındaki büyüme hızları arasında önemli bir fark vardır.

TPE'ye göre patent başvurularındaki büyüme trendinin ardındaki en önemli etken bilinç ve bilgi eksikliğinin giderilmesi konusunda atılan adımlardır. TPE'ye göre bir tanım stratejisi doğrultusunda fuarların düzenlenmesi bilgi ve doküman birimi sayısını 5'ten 28'e çıkarılması, seminer ve konferanslara önem verilmesi, bine yakın uzman ve araştırmacıya eğitim verilmesi patent başvurularındaki artışa önemli katkı yapmıştır.

TPE'nin yaptığı bu tür çalışmaların, Türkiye'nin bilim/teknoloji , eğitim seviyesi ve mekanizmaları veri olarak kabule edildiğinde, patent başvurularının sayısının mevcut şartlar altındaki potansiyeline yükselmesi sağlanabilir. Ancak dünya patent sıralamasında kalıcı olarak yukarıya tırmanma ve orada kalabilmek için bütüncül bilim / teknoloji / araştırma / eğitim politikalarına ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

III. Patent Başvuruları: Türkiye - Dünya Kıyaslaması

2005 yılında dünyada toplam 1,6 milyon patent başvurusu yapıldı. Önemli bir yoğunlaşmanın görüldüğü başvurularda Asya ülkeleri ve ABD'nin önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Toplam patent başvurularının yüzde 27'si Japonya, yüzde 24'ü, Amerika Birleşik Devletleri, yüzde 11'i Çin ve yüzde 10'u ise Kore tarafından yapılmaktadır. Kalan yüzde 28'lik pay ise diğer dünya ülkeleri tarafından paylaşılmaktadır. İçinde Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa ülkelerinin payı, 128.715'lik (European Patent Office verileri) başvuruyla ancak yüzde 8'de kaldı.

Tablo 2.1. 2005 Yılına Ait Patent Başvuru ve Verilen Patent Sayıları

2005 Yılına Ait Patent Başvuruları				
	Toplam			
	Yapılan Başvuru		Verilen	
	Yerli	Yabancı	Yerli	Yabancı
Türkiye	944	2975	95	2257
USA	202.776	187.957	74.634	69.169
Kore	121.942	38.979	53.419	20.093
İspanya	3027	442	2327	388
Mısır	428	1008	50	97
Japonya	359.382	67.696	111.088	11.856
Çin	93.172	80.155	20.705	32.600
Diğer Ülkeler	445.128		153.188	
Toplam	1.606.011		551.966	

Dünya patent başvurularında dikkati çeken bir yoğunlaşma söz konusudur. Toplam başvuruların yarısına yakını Doğu Asya ülkeleri olan Japonya, Çin ve Güney Kore'den yapılmaktadır.

Tablo 2.2. 2005 Yılına Ait Patent Başvuru ve Verilen Patent Sayıları (Yüzde Dağılım)

	2005 Yılına Ait Patent Başvuruları (%)	
	Toplam Yapılan Başvuru	Toplam Verilen Patent
Türkiye	0,2%	0,43%
USA	24,3%	26,05%
Kore	10,0%	13,32%
İspanya	0,2%	0,49%
Mısır	0,1%	0,03%
Japonya	26,6%	22,27%
Çin	10,8%	9,66%
Diğer Ülkeler	27,7%	27,8%
Toplam	100%	100%

Kaynak: WIPO ve TPE

IV. Bazı Avrupa Ülkeleri ve Türkiye'nin Durumu

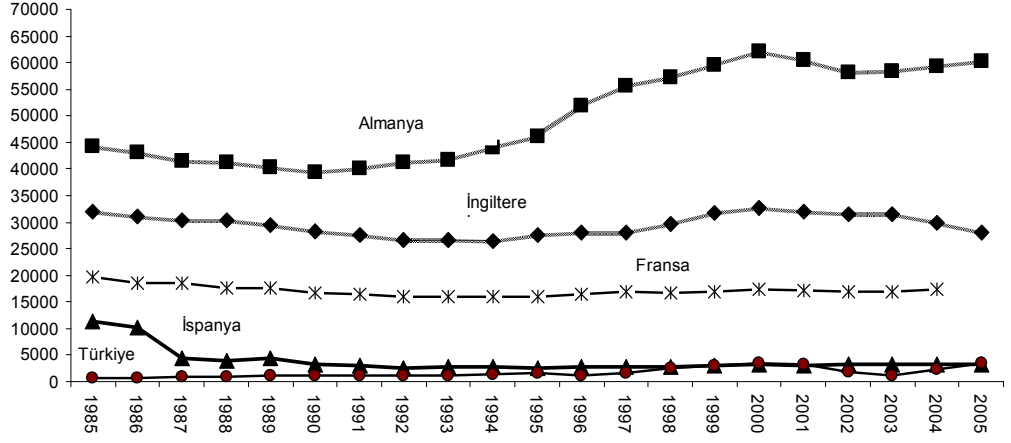
Avrupa ülkelerinin patent performansı mukayeseli olarak çok düşüktür.

Avrupa ülkelerinde genel olarak başvuru sayılarında artış görülmemekte, buna karşılık verilen patentler de bir düşüş trendi bulunmaktadır. Ayrıca, özellikle verilen patentler açısından dalgalanmalar göze çarpmaktadır. Örneğin Fransa'da 1989, 1993, 1996 ve 2001 yıllarından sonra iniş çıkışlar göze çarpmaktadır.

Almanya'da 1993 sayısında patent başvurularında artış gözlemlenirken verilen patent sayısı düşmüştür. Bu da başvuru kalitesi sorusunu ortaya çıkarmaktadır.

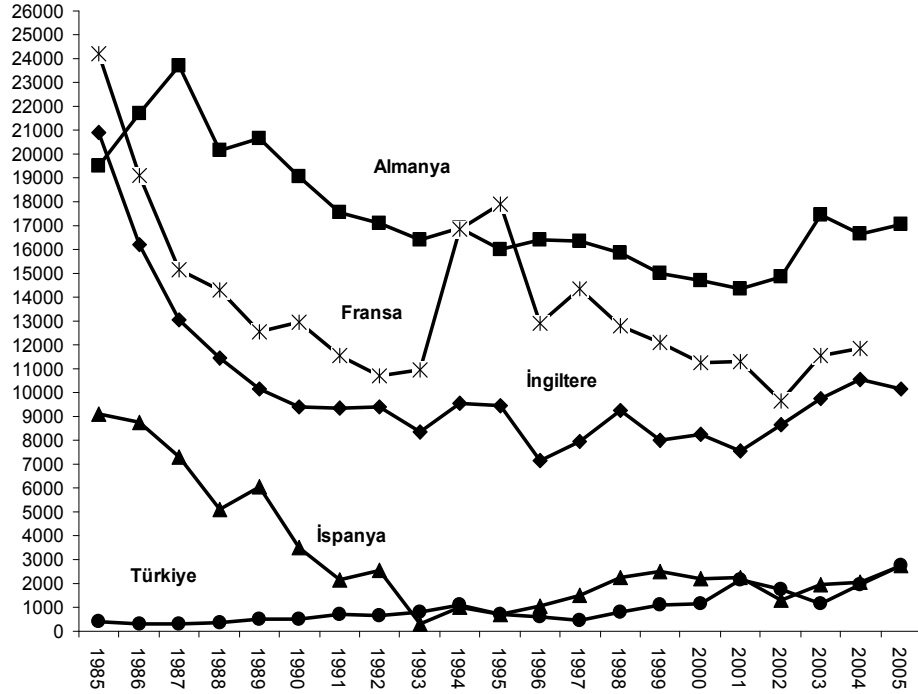
Fransa'da ise son 20 yıllık dönemde başvuru açısından kayda değer bir değişiklik olmamasına karşın verilen patent sayılarında yine hızlı bir düşüş vardır. İspanya'da 1985'ten itibaren 1993 yılına kadar çok hızlı bir düşüş gerçekleşmiş ve 2005'e kadar kayda değer bir yükselme göstermemiştir. **Türkiye ise Fransa, İngiltere ve Almanya arasındaki rekabeti geriden izlemekle birlikte İspanya'daki düşüşle Türkiye hem başvuru hem de verilen patent sayısında İspanya'yı yakalamıştır.**

Grafik 4.1. Türkiye ve Bazı Avrupa Ülkelerinin Patent Başvuruları

Kaynak: WIPO

Grafik 4.2. Türkiye ve Bazı Avrupa Ülkelerinde Verilen Patentler

Kaynak: WIPO

Tablo 4.1. 2005 Yılında Bir Milyon Kişi Başına Düşen Patent Sayıları

	Nüfus	Verilen Patent Sayısı	Bir Milyon Kişi Başına Düşen Patent Sayısı
Türkiye	73.193.000	2.733	37
Almanya	82.689.000	17.063	206
Fransa	60.496.000	11.841	196
İngiltere	59.668.000	10.159	170
İspanya	43.064.000	2.769	64
ABD	298.213.000	154.482	518
Çin	1.315.844.000	53.305	41
Kore	47.817.000	73.512	1537
Japonya	128.085.000	122.944	960
Mısır	74.033.000	147	2

Kaynak: WIPO; United Nations

Dünyada bir milyon kişi başına düşen patent sayısında belli ülkelerde yoğunlaşma vardır. Örneğin Kore'de 2005 yılında bir milyon kişi başına yılda 1.537 patent başvurusu yapılırken Mısır'da ancak 2, Türkiye'de 37, Fransa'da ise 196 başvuru yapılmıştır. Veriler, Avrupa ülkelerinin Japonya ve ABD'nin çok gerisinde olduğunu da ortaya koymaktadır.

V. Sonuç

- ◆ Dünya patent başvuruları ve verilen patentlerde Asya ülkeleri ve ABD lehinde önemli bir yoğunlaşma olduğu görülmektedir.
- ◆ Avrupa ülkelerinin zayıf performansı dikkat çekmektedir. Bu Lisbon Gündemi'nin uygulamadaki başarısızlığını ortaya koyan bir göstergedir.
- ◆ Türkiye, son yıllarda hızlı bir ivme yakalamakla birlikte seviye olarak çok geridedir. Buna karşılık İspanya'yı yakalamış olması önemli bir performans göstergesidir.
- ◆ Kanaatimizce, TPE'nin çalışmalarının devamı, patent performansının hali hazırdaki insan ve teknolojik birikimin gerektirdiği seviyeye çıkması için çok önemli olmakla birlikte, yukarı doğru kalıcı bir tırmanma trendi, bütüncül bilim/teknoloji/araştırma/eğitim politikaları gerektirmektedir.

Patent Nedir?

Bir buluş için buluş sahibine verilen bir patent, sınai mülkiyet haklarından biri olup, buluş sahibinin izni olmadan başkalarının buluş üretmesini, kullanmasını veya satmasını belirli bir süre boyunca engelleme hakkı vermektedir.

Patentleri kim verir?

Türkiye’de patent vermek için tek yetkili kuruluş Türk Patent Enstitüsü’dür. Enstitü ulusal başvurular sonucunda patent verebildiği gibi EPC ve PCT adı verilen bölgesel ve uluslar arası başvuru sistemleri içinde patent tescil işlemleri yürütmektedir. Ayrıca TPE, ülkemize yapılacak bölgesel ve uluslar arası başvurular için “Kabul Ofisi” olarak da hizmet vermektedir.

Türkiye’de alınmış bir patent başka ülkelerde de geçerli midir?

Patentler alındığı ülkeler için hak sahipliği doğurur. Türkiye’de alınmış bir patent sadece Türkiye içinde sahibine hak sağlamaktadır. Başka ülkelerde de patent hakkı elde etmek isteniyorsa, her ülkeye ayrı ayrı başvurulabilir ya da uluslar arası başvuru sistemi olan PCT (Patent İşbirliği Anlaşması) veya bölgesel başvuru sistemi olan EPC (Avrupa Patent Sözleşmesi) aracılığıyla başvuru yapılabilir. Ancak bu başvuru yöntemleri karmaşık ve maliyetli olduğu için profesyonel yardım alınması gerekebilir.

PCT(Patent Cooperation Treaty)

Uluslararası Patent Başvuruları ,Patent İşbirliği Antlaşması (PCT) kapsamında yapılmaktadır.

PCT Kapsamında yapılan uluslararası patent başvurularının organizasyonu Dünya Fikri Haklar Örgütü tarafından yürütülmektedir. PCT nin amacı aynı buluşun korunması için dünya ölçüsünde yapılan patent başvurularının ve bu buluşların incelenmesinin ortaya çıkarmış oldukları zorlukları gidermektedir. Yani tek bir uluslararası patent başvurusu ile, PCT anlaşmasına taraf 123 ülkede aynı anda patent başvurusu yapılması ve patent verilmesi aşamasına getirilmesini sağlayan bir başvuru sistemidir. Aynı buluş için her birlik devletinde, başka bir resmi dilde, başka şekil şartlarına bağlı patent başvurusunda bulunmanın ve yine koruma konusunda öngörülen farklı maddi koşulların aranmasının doğuracağı sakıncaların giderilmesi sağlamaktadır.Genellikle 30 aylık bir süreci kapsamaktadır.

Kaynak: WIPO ve TPE